

СИЛАБУС

навчальної дисципліни (обов'язкова)

Методологія та організація наукових досліджень

Обсяг освітнього компоненту: кількість годин – 90; кредитів – 3.

Вид контролю – залік.

Освітня програма «Маркетинг»
другого рівня вищої освіти
Спеціальність – 075 «Маркетинг»

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ЛИФАР ВЛАДИСЛАВА ВІТАЛІЇВНА,
доктор економічних наук, професор
Контактна інформація:

- номер телефону: (067)947-07-27;

- e-mail: lyfarvlada@gmail.com;

- навчальний корпус та номер аудиторії:
головний корпус, ауд. 281

Час і місце проведення консультацій:

згідно з розкладом консультацій, головний корпус
університету, ауд.265

ОПИС КУРСУ

Дисципліна вивчається у 1-му семестрі першого року підготовки магістрів. Знання, здобуті при вивченні цієї дисципліни, є обов'язковими для підготовки та для написання кваліфікаційної роботи у 3-му семестрі.

Майбутньому фахівцеві варто вивчити саме цю навчальну дисципліну, оскільки без розуміння теоретичних основ і практики організації наукових досліджень у різних формах, формування навичок практичного застосування конкретних методів наукового пошуку неможливо застосовувати знання з найновіших теорій, методів і практичних прийомів маркетингу.

МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

1. *Мета дисципліни:* вивчення теоретичних основ і практики організації наукових досліджень у різних формах, формування навичок практичного

застосування конкретних методів наукового пошуку у професійній діяльності маркетолога.

Завдання дисципліни: складання цілісного уявлення про науку як систему знань і знаряддя пізнання; ознайомлення із основами наукознавства та методологією наукових досліджень; набуття практичних навичок застосування загальнонаукових та спеціальних методів у наукових дослідженнях; наукова організація дослідного процесу; засвоєння правил роботи з бібліотечно-бібліографічними джерелами інформації у наукових дослідженнях; організація впровадження результатів наукових досліджень та визначення їх ефективності.

2. Компетентності та результати навчання, формування яких забезпечує вивчення дисципліни.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати

загальні компетентності:

- здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК 2);
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 6).

спеціальні (фахові) компетентності:

- здатність логічно і послідовно відтворювати та застосовувати знання з найновіших теорій, методів і практичних прийомів маркетингу (СК 1);
- здатність коректно інтерпретувати результати останніх теоретичних досліджень у сфері маркетингу та практики їх застосування (СК 2);
- здатність до проведення самостійних досліджень та інтерпретації їх результатів у сфері маркетингу (СК 3)
- здатність до діагностування маркетингової діяльності ринкового суб'єкта, здійснення маркетингового аналізу та прогнозування (СК 5);
- здатність розробляти і аналізувати маркетингову стратегію ринкового суб'єкта та шляхи її реалізації з урахуванням міжфункціональних зв'язків (СК 7);
- здатність здійснювати на належному рівні теоретичні та прикладні дослідження у сфері маркетингу (СК 9)

Результати навчання:

- вміти адаптовувати і застосовувати нові досягнення в теорії та практиці маркетингу для досягнення конкретних цілей і вирішення задач ринкового суб'єкта (РН 2);
- планувати і здійснювати власні дослідження у сфері маркетингу, аналізувати його результати і обґрунтовувати ухвалення ефективних маркетингових рішень в умовах невизначеності (РН 3);
- презентувати та обговорювати результати наукових і прикладних досліджень, маркетингових проєктів державною та іноземною мовами (РН 5);

- збирати необхідні дані з різних джерел, обробляти і аналізувати їх результати із застосуванням сучасних методів та спеціалізованого програмного забезпечення (РН 15)

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами для вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» є знання з основ наукознавства, розуміння основ наукового пізнання і творчості, пошуку наукової інформації та роботи з літературними джерелами.

ПЕРЕЛІК ТЕМ (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН) ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1 – Загальний тематичний план аудиторної роботи

Номер тижня	Теми та зміст лекцій	Годин
1	2	3
Змістовий модуль 1. Методологія і процес наукового дослідження		
1	Тема 1. Наука як продуктивна сила. Предмет, сутність науки та її головна функція. Наука як динамічна система знань. Сучасна система наукових знань. Поглиблення інтеграції суспільних, природничих і технічних наук. Функція науки у формуванні економіки знань. Класифікація наук. Три групи галузей знання – природничі, технічні та суспільні. Взаємозв'язок між ними. Підходи до класифікації наук: методологічний, гносеологічний, логічний. Мета і завдання фундаментальних та прикладних наук. Науково-технічний потенціал України. Наукові кадри та їхня зайнятість. Види і форми науково-дослідної роботи студентів і аспірантів.	2
2	Тема 2. Формування вченого як носія наукових знань. Середовище формування вченого і використання ресурсу знань. Передумови активізації процесу впровадження у виробництво вже отриманих знань. Функції інтелектуального потенціалу суспільства. Розвиток творчих здібностей та особистісні риси працівника науки. Зовнішні і внутрішні мотиви, що зумовлюють прагнення людини до наукової діяльності. Особливості розумової праці та її організації. Основні психологічні риси діяльності вчених. Критичне осмислення досягнень науки.	2
3	Тема 3. Методологія наукового дослідження. Основи теорії наукового пізнання. Методологія наукового дослідження у широкому і вузькому розумінні. Принципи наукової методології: універсального взаємозв'язку, діалектичної суперечності, єдності якісного і кількісного, діалектичного заперечення та відбиття. Складові методології наукового дослідження. Класифікація наукових досліджень. Методи наукового пізнання. Поняття методу. Види та рівні методів.	4
4		
5	Тема 4. Поняття процесу наукового дослідження. Сутність процесу наукового дослідження, його рівні, структура та основні етапи здійснення. Обґрунтування теми (проблеми) наукового дослідження. Об'єкт і предмет наукового дослідження.. Вибір	4

6	емпіричної бази наукового дослідження. Послідовність виконання наукових досліджень. Основні прийоми наукових узагальнень, формування висновків і рекомендацій за результатами досліджень. Формування положень наукової новизни. Наукова стаття як форма апробації наукового дослідження. Вимоги до наукових статей на сучасному етапі.	
7	Тема 5. Наукові підходи економічних досліджень. Проблемний підхід у науці. Сутність підходу та його призначення. Інструментарій вибору методів дослідження. Концептуальний підхід. Розуміння концепції. Різновиди концепції. Структура процесу формування концепції та програм розвитку соціально-економічної системи. Етапи розробки концепції розвитку соціально-економічної системи. Програмно-регіональний підхід. Поняття комплексної програми. Потреби, що зумовлюють розробку комплексних регіональних програм. Схема розробки комплексної програми. Системний підхід. Принципи використання системного підходу. Інші підходи економічних досліджень.	2
Змістовий модуль 2. Організація наукового дослідження		
8	Тема 6. Інформаційне забезпечення наукового дослідження. Поняття «Наукова інформація» та її функції. Класифікація джерел інформаційного забезпечення, носії інформації. Види наукових документів і наукової інформації. Загальні підходи та принципи формування інформаційного забезпечення наукового дослідження. Характеристика і класифікація наукових літературних джерел. Пошук наукової інформації у мережі Інтернет. Автоматизовані технології отримання наукової інформації. Обробка наукових літературних джерел. Методи аналізу і обробки первинної статистичної інформації. Інформаційні ресурси і технології в науковому дослідженні.	2
9	Тема 7. Загальні методи наукових досліджень Поняття та базові характеристики методів наукових досліджень. Основні групи загальних методів. Обґрунтування вибору методу наукового дослідження. Методи емпіричних досліджень. Методи теоретичного дослідження. Економіко-статистичний аналіз. Логічні закони і правила. Закон тотожності. Закон протиріччя. Закон виключеного третього. Закон достатньої підстави. Умовиводи: індуктивні, дедуктивні, зроблені за аналогією. Правила аргументації.	2
10	Тема 8. Спеціальні методи економічних досліджень Методи збору та узагальнення інформації. Методи спостереження та збору даних. Методи вибіркового спостереження. Методи групування. Таблично-графічні методи. Методи за видами економічного аналізу. Методи інформаційно-логічного аналізу.	4
11	Методи детермінованого (функціонального) факторного аналізу. Методи стохастичного (кореляційного) факторного аналізу. Нормативний метод. Методи прогнозування. Методи моделювання. Сітковий метод. Евристичні методи.	
12	Тема 9. Бібліотечно-бібліографічні джерела інформації у наукових дослідженнях Бібліотека – інтелектуальний центр наукових досліджень. Історія розвитку бібліотек в Україні. Бібліографічні джерела економічної інформації. Статистичні матеріали, науково-дослідна література, навчальна література, науково-популярна література, практичні посібники, довідкова література. Структура й організація економічної	2

	бібліографії. Бібліографічні покажчики: загальноекономічні, галузеві, тематичні, персоналії. Види друкованих творів: бібліографічний запис, реферат. Інформаційно-пошукові мови бібліографічних фондів. Індекссування наукової інформації у довідково-інформаційних фондах. Універсальна десяткова класифікація (УДК). Кодові позначення індексу знань та їх найменування. Систематичний та алфавітний каталоги. Алфавітно-цифрова класифікаційна система з економічної літератури JEL classification codes.	
13	Тема 10. Організація наукового дослідження (на рівні дипломної роботи) Основи наукової організації дослідного процесу. Поняття кваліфікаційної наукової роботи. Особливості її структури, змісту і вимог відповідно рівня наукового дослідження. Вибір та обґрунтування теми дипломної роботи. План дипломної роботи: основні вимоги і структура. Наукове керівництво дипломною роботою. Стандартні вимоги щодо оформлення дипломних робіт. Процедури рецензування і підготовки до захисту робіт. Зміст процедури захисту і порядок здійснення публічного захисту дипломної роботи. Систематизація результатів економічного дослідження. Види систематизації результатів дослідження та їх зміст. Науковий реферат. Інформативний реферат. Монографія. Дисертація. Бібліографічний опис джерел, використаних у науковому дослідженні. Приклади бібліографічного опису джерел.	2

САМОСТІЙНА РОБОТА

№з/п	Назва теми	Види самостійної роботи
1	Наука як продуктивна сила	Опрацювання наукових джерел та підготовка реферату на тему: 1. Стан розвитку студентської науки у нашому університеті. 2. Форми участі студентів у науковій роботі за кордоном. 3. Як організувати наукову роботу на факультеті? Написати економічне есе на тему «Мій науковий кумир».
2	Формування вченого як носія наукових знань	Опрацювання наукових джерел та підготовка реферату на тему: 1. Виникнення науки та її еволюція. 2. Сучасні найбільш вагоміші досягнення науки у світі. 3. Класифікація наук за Державною атестаційною комісією (ДАК) України. Практичне завдання: Розробка проекту плану дипломної роботи.
3	Методологія наукового дослідження	Опрацювання наукових джерел та підготовка реферату на тему: 1. Аксиоматизація знань та причинні зв'язки у методології наукових досліджень. 2. Основні наукові досягнення цього чи попереднього років. 3. Роль Нобелівської премії у розвитку науки. Практичне завдання: 1. Розробка завдання на дипломну роботу.

		2. Економічне есе на тему: «Проблема у методології економічного дослідження».
4	Поняття процесу наукового дослідження	Опрацювання наукових джерел та підготовка реферату на тему: 1. Класифікація друкованих джерел інформації. 2. Функціонально-вартісний аналіз як метод наукового дослідження. Практичне завдання: 1. Розробити та подати у письмовому вигляді методику власного дослідження. 2. Запропонувати модель розробки методики НДР за новою темою випускової кафедри 3. Описати власний досвід використання методики роботи над друкованими літературними та електронними джерелами
5	Наукові підходи економічних досліджень	Опрацювання наукових джерел та підготовка реферату на тему: 1. Економічна теорія як методологічна основа системи економічних наук. 2. Еколого-економічні проблеми Чорного моря. 3. Проблеми розвитку портового господарства у береговій зоні Приазов'я. 4. НДР студентів: створення та функціонування наукового гуртка з економічної проблематики. Практичне завдання: визначити основні напрями досліджень з регіональної економіки Запорізького регіону.
6	Інформаційне забезпечення наукового дослідження	Опрацювання наукових джерел та підготовка реферату на тему: 1. Інформаційне забезпечення наукових досліджень та його класифікація. 2. Економічна інформація, її класифікація і призначення у науково-дослідному процесі. Практичне завдання: описати та проаналізувати структуру економічної інформації, представленій в програмі навчальної дисципліни (форма №3).
7	Загальні методи наукових досліджень	Опрацювання наукових джерел та підготовка реферату на тему: 1. Основні групи загальних методів 2. Правила аргументації
8	Спеціальні методи економічних досліджень	Опрацювання наукових джерел та підготовка реферату на тему: 1. Методи збирання та узагальнення інформації 2. Методи за видами економічного аналізу
9	Бібліотечно-бібліографічні джерела інформації у наукових дослідженнях	Опрацювання наукових джерел та підготовка реферату на тему: 1. Історія розвитку бібліотек в Україні. 2. Універсальна десяткова класифікація УДК: «читання» і пошук економічної інформації. 3. Використання тематичного класифікатора Journal of Economic Literature (JEL) для визначення тематики публікацій з економіки.

		Практичні завдання: 1. Відвідання та ознайомлення з роботою бібліотеки. Визначення бібліографічних покажчиків по дипломній роботі. 2. Опрацювати та представити у письмовому вигляді інформаційні джерела по темі дипломної роботи за систематичним та алфавітним каталогами.
10	Організація наукового дослідження (на рівні дипломної роботи)	Опрацювання наукових джерел та підготовка реферату на тему: Обсяг наукової продукції та її обрахунок. Індивідуальні науково-дослідні завдання: 1. Підготовка наукової доповіді за темою НДР кафедри. 2. Підготовка до публікація наукової статті у фаховому виданні України

РЕКОМЕНДОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ДЖЕРЕЛА

Навчально-методичні матеріали:

1. Методичні вказівки до проведення семінарських, практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» для здобувачів вищої освіти спеціальності 075 «Маркетинг» (освітня програма «Маркетинг») освітнього ступеня «Магістр» всіх форм навчання. Укл. д.е.н., проф. В.В. Лифар. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2023. 30 с.

2. Завдання для самостійної роботи та методичні рекомендації щодо їх виконання з дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» для здобувачів вищої освіти спеціальності 075 «Маркетинг» (освітня програма «Маркетинг») освітнього ступеня «Магістр». Укл.: д.е.н., проф. В.В. Лифар. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2023. 32 с.

3. Конспект лекцій з дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» для здобувачів вищої освіти спеціальності 075 «Маркетинг» (освітня програма «Маркетинг»).

<https://moodle.zp.edu.ua/course/view.php?id=3013>

Літературні джерела:

1 Антошкіна Л.І., Стеченко Д.М. Методологія економічних досліджень: підручник. К.: Знання, 2015. 311с

2 Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень. К.: АБУ, 2002. 480 с.

3 Єріна А.М., Захожай В.Б., Єрін Д.Л. Методологія наукових досліджень: навч. посібник. К.: Центр навч. літ-ри, 2004. 212 с.

4 Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація): навч. посібник; за ред. А.А.Мазараки. К.: Київ. Нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 280 с.

5 Макогон Ю.В., Пилипенко В.В. Основи наукових досліджень в економіці: навч. посібник. Донецьк: Альфа-прес, 2007. 144 с.

6 Пилипчук М.І., Григор'єв А.С., Шостак В.В. Основи наукових досліджень : підручник.К.: Знання, 2007. 270 с.

Інформаційні ресурси:

1. Міжнародний бібліографічний стандарт АРА [Електронний ресурс]. URL: www.bibme.org/citation-guide/APA/book.

2. Алфавітно-цифрова класифікаційна система з економічної літератури JEL classification codes [Електронний ресурс]. URL: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/JEL%20classification%20ukr.pdf>

ОЦІНЮВАННЯ

Для студентів денної форми навчання: усне опитування на семінарських заняттях, тестування, виконання самостійної роботи, презентація наукової доповіді по темі, підготовка до публікації наукової статті у фаховому виданні України. Для студентів заочної форми навчання: захист контрольної роботи, презентація наукової статті.

Протягом семестру студент проходить два рубіжних контролю по 2-м змістовним модулям, кожний з яких оцінюється за 100-бальною шкалою. Студент може отримати залікову оцінку по дисципліні за результатами поточної роботи та рубіжних контролів відповідно.

Під час поточного контролю враховуються наступні види робіт та критерії оцінювання по ним (6 семінарських занять):

- активність роботи студента на семінарських заняттях: підготовка доповідей на питання оцінюється до 10 балів, всього 60 балів (максимально), підготовка презентації – до 10 балів, всього 60 балів (максимально); участь у дискусії та обговоренні – до 5 балів, всього 30 балів;
- тестування за темами – 5 тестів по 6 темах (всього 30 тестів) з оцінкою 1 бал за правильну відповідь, всього 30 балів.

Індивідуальні науково-дослідні завдання:

- підготовка тез для участі в конференції – до 20 балів (обов'язкове); за вибором здобувача:
- підготовка і виступ з науковою доповіддю за темою НДР кафедри – до 30 балів;
- підготовка наукової статті, що відповідає сучасним вимогам, для публікації у фаховому виданні – до 40 балів.

Підсумкова оцінка визначається як середня двох контролів за перший та другий змістовні модулі.

Якщо здобувач вищої освіти не склав залік за поточними результатами та результатами модульного контролю, залік виставляється за результатами

оцінювання залікового білету. Контрольні питання до заліку здобувачі вищої освіти можуть знайти в системі дистанційного навчання Moodle в Методичних вказівках з дисципліни: <https://moodle.zp.edu.ua>. Підчас складання заліку студент відповідає письмово на два питання у заліковому білеті. За кожну правильну відповідь отримує 40 балів максимального. Також обов'язковою є підготовка тез (20 балів).

Студент також може отримати оцінку за результатами здачі заліку. Підчас складання заліку студент відповідає письмово на два питання у заліковому білеті. За кожну правильну відповідь отримує 30 балів. Також обов'язковою є підготовка до публікації наукової статті (40 балів).

ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика дотримання академічної доброчесності визначається Кодексом академічної доброчесності Національного університету «Запорізька політехніка» https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Nakaz_N253_vid_29.06.21.pdf. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю, досягнення результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел при виконанні проектних завдань.

Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

Підчас навчання можуть зараховуватися в якості неформальної освіти участь у щорічній Міжнародній науково-практичній конференції молоді, організованої ПАТ «Запоріжсталь», участь у щорічній конференції університету «Тиждень науки» (підготовка доповіді, презентації, виступ на конференції) або у інших конференціях, підтверджених відповідними сертифікатами учасника, як частина самостійної роботи здобувача.

ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ ДЛЯ РОБОТИ НА КУРСІ

Щоб мати доступ до навчально-методичних розробок курсу необхідно мати особистий доступ до університетської навчальної платформи Moodle. URL: <https://moodle.zp.edu.ua/>